

**ADVIES VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK
INBO.A.2007.28**

**Ecologische evaluatie van de geplande hengelplaatsen
langs het Leopoldkanaal**

Nummer: INBO.A.2007.28
Datum: 13 februari 2007
Auteurs: Andy Van Kerckvoorde & Kris Decler
Geadresseerden: Vera De Vlieger, Sandra Ghislain, Nathalie Devaere
Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Bovenschelde
Nederkouter 28
9000 Gent
Aantal pagina's: 6

1. Inleiding

De Provinciale Visserijcommissie wil langs het Leopoldkanaal 4 hengelplaatsen inrichten. Deze hengelplaatsen zullen bestaan uit een hengelsteiger en, indien nodig, een taludtrap. De constructie zal bestaan uit hout waarbij geen beton wordt aangewend. Via W&Z werd aan het INBO de vraag gesteld om de ecologische inpasbaarheid van de hengelplaatsen na te gaan.

2. Bespreking van de verschillende hengelplaatsen

De verschillende hengelplaatsen worden aangehaald in volgorde van hun ligging, meer bepaald van west naar oost.

2.1. Hengelplaats nabij Ramskapellebrug

Ligging en beschrijving van de geplande hengelplaats

De geplande hengelplaats is gelegen aan de noordelijke oever net stroomafwaarts Ramskapellebrug, namelijk op 20 m tot 60 m van de brug. De geplande constructie bestaat uit een taludtrap en een hengelsteiger van 40 m lengte.

Ecologische waarden van de plaats

De bermvegetatie op deze plaats is eerder verruigd met soorten als Fluitenkruid, Kleefkruid, Grote brandnetel, Akkerdistel, Gewone smeerwortel, Boerenwormkruid en Braam. Onderaan het talud groeit een waardevol en spontaan ontwikkeld struweel van Rozen (verschillende soorten: waarschijnlijk Egelantier en een soort van de groep Hondсроos). De vegetatie t.h.v. de waterlijn is goed ontwikkeld en bestaat uit een vrij brede rietkraag en één Wilg (foto 1). Vermits de rietvegetatie tot in het water komt fungeert dit waarschijnlijk als een paai-, rust- of foerageergebied voor vissen.

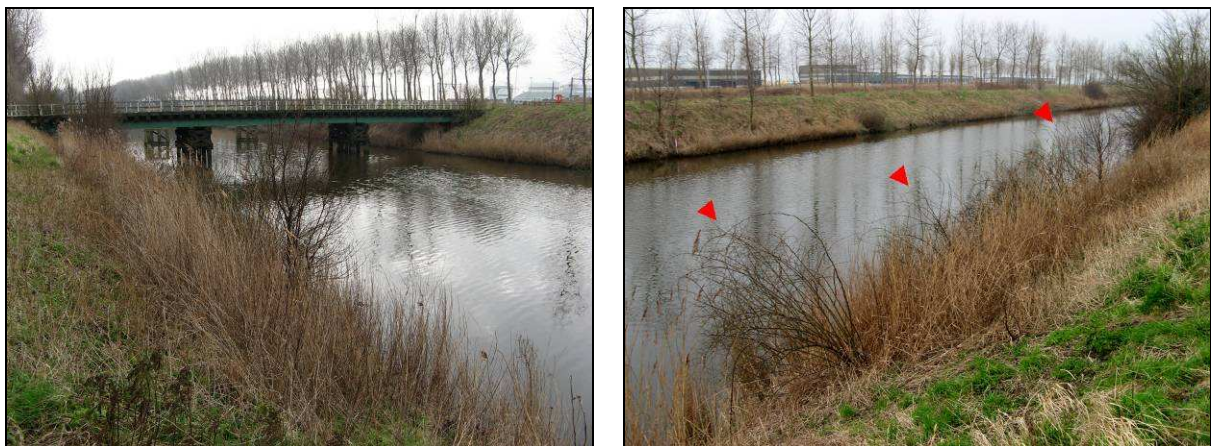

Foto 1. Op de geplande hengelplaats net stroomafwaarts Ramskapellebrug is er een goed ontwikkelde oevervegetatie van Riet en komt een struweel van Rozen voor onderaan het talud (rode driehoeken).

Parkeermogelijkheden

De vrees voor wildparkeren is op deze plaats beperkt vermits er aan de overkant van het jaagpad een parking ligt.

Advisering

De aanleg van de hengelpaats heeft enkele negatieve ecologische gevolgen. Zo dienen de waardevolle rozenstruwelen te worden verwijderd en zal de ecologische waarde van de rietvegetatie verminderen.

Er wordt een alternatieve locatie voorgesteld net stroomopwaarts Ramskapellebrug (foto 2). Hier komen geen struwelen voor en is de oevervegetatie slechts zwak ontwikkeld. Ook de aanleg van een taludtrap vormt hier geen probleem vermits er geen waardevolle vegetatie voorkomt op het talud.

Om zwerfvuil te verhinderen is het plaatsen van afvalbakken wenselijk.

Foto 2. De voorgestelde alternatieve locatie voor het inrichten van een hengelpaats ligt net stroomopwaarts Ramskapellebrug. Hier komt een zwak ontwikkelde oevervegetatie voor en zijn er geen struwelen op het talud.

2.2. Hengelpaats nabij Leestjesbrug

Ligging en beschrijving van de geplande hengelpaats

De geplande hengelpaats is gelegen op de noordelijke oever van 35 m tot 55 m stroomafwaarts Leestjesbrug. De geplande constructie omvat een taludtrap en een hengelseiger van 20 m.

Ecologische waarden van de plaats

De bermvegetatie is hier sterk verruigd (ondermeer door het deponeren van tuinafval) met Kleefkruid, Grote brandnetel, Fluitenkruid, Zevenblad, Gewone smeewortel en Braam als belangrijkste soorten. Vanaf zo'n 50 m van Leestjesbrug groeien struwelen van Gladde iep. De oevervegetatie is niet goed ontwikkeld en bestaat uit Oeverzegge.

Foto 3. Foto van de geplande hengelpaats net stroomafwaarts Leestjesbrug.

Parkeermogelijkheden

Het gevaar voor wildparkeren is beperkt vermits aan de andere kant van het jaagpad een parking ligt.

Advisering

De taludtrap kan in deze zone worden geplaatst vermits er geen waardevolle kruid- of struweelvegetatie aanwezig is.

Met het voorliggend plan dient voor het plaatsen van de hengelsteiger een paar meter struweel van Gladde iep te worden gekapt. Iepestruwelen komen in Vlaanderen beperkt voor en worden best ongemoeid gelaten. Het iepestruweel zal niet verder uitgroeien tot bomen door het vroegtijdig afsterven tengevolge de iepenziekte. Een continue verjonging van het iepestruweel gebeurt door wortelopslag.

De advisering luidt om de gehele constructie 5 meter op te schuiven richting Leestjesbrug zodat de iepestruwelen worden gespaard.

Om zwerfvuil te verhinderen is het plaatsen van afvalbakken wenselijk.

2.3. Hengelpaats nabij Moershoofdebrug

Ligging en beschrijving van de geplande hengelpaats

De geplande hengelpaats is gelegen op de zuidelijke oever van 30 m tot 70 m stroomafwaarts Moershoofdebrug. De geplande constructie bestaat uit een taludtrap en een hengelsteiger van 40 m.

Ecologische waarden van de plaats

De bermvegetatie is sterk verruigd met als belangrijkste soorten Fluitenkruid, Kleefkruid, Grote brandnetel en Kroppaar.

De vegetatie nabij de waterlijn is vrij goed ontwikkeld en bestaat vooral uit Liesgras samen met Riet, Oeverzegge, Gewone engelwortel en Harig wilgeroosje.

Foto 3. Foto van de geplande hengellaats net stroomafwaarts Moershoofdebrug.

Parkeermogelijkheden

Er is hier geen gevaar voor wildparkeren vermits parkeren mogelijk is aan de rand van de aanliggende verharde openbare weg.

Advisering

De aanleg van de taludtrap en de aanlegsteiger heeft geen belangrijke negatieve ecologische gevolgen. Om zwerfvuil te verhinderen is het plaatsen van afvalbakken wenselijk.

2.4. Hengellaats nabij Oesterputbrug

Ligging en beschrijving van de geplande hengellaatsen

De geplande hengellaats situeert zich net stroomafwaarts Oesterputbrug in de zuidelijke oever. De hengellaats wordt voorzien van 5 kleinere hengellaatsen: 4 hengellaatsen met een lengte van 1,5 m en 1 steiger met een lengte van 2,5 m. De geplande hengellaatsen situeren zich op 19 m, 29 m, 44,5 m, 54 m en 59,5 m van Oesterputbrug.

Foto 4. De geplande hengellaats aan Oesterputbrug. Lokaal (bv. op 44 m van Oesterputbrug) is de oevervegetatie reeds beperkt door hengellaatsactiviteiten.

Ecologische waarden van de plaats

In deze zone is de vegetatie aan de waterlijn meestal goed ontwikkeld met Riet (foto 4). Op de locaties van de vier geplande hengellaatsen dicht bij Oesterputbrug is de oevervegetatie momenteel reeds beperkt aanwezig door het gebruik als hengellaats (foto 4). Op de verste locatie (59,5 m van de brug) is wel een goed ontwikkelde oevervegetatie.

De directe omgeving is het leef- en voortplantingsgebied voor een aantal vogelsoorten, zoals Kleine Karekiet, Rietzanger, Rietgors en Blauwborst. Rietzanger en Rietgors zijn zeldzame broedvogels in Vlaanderen en staan vermeld onder de categorie 'bedreigd' in de Rode Lijst (Devos, 2004). Blauwborst is dan weer een vogelsoort die is opgelijst in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Het aanliggende onverharde jaagpad is ecologisch vrij waardevol vanaf zo'n 50 m stroomafwaarts Oesterputbrug. Door een beperkte betreding is plantengroei mogelijk over de volledige breedte van het jaagpad met soorten als Zeegroene zegge, Hopklaver, Madeliefje, Kleine klaver, Witte klaver, Smalle weegbree, Gewone hoornbloem en Ruige zegge.

Parkeermogelijkheden

Parkeermogelijkheden zijn er aan de rand van de verharde openbare weg. Mogelijk is hier echter het gevaar voor wildparkeren in de W&Z restgrond of in het onverhard jaagpad langs het Leopoldkanaal.

Advisering

Wegens het groot ecologisch belang van dit gebied voor enkele zeldzame vogelsoorten en de ecologisch waardevolle oevervegetatie dient verstoring tot een minimum te worden beperkt en dit enkel in de directe omgeving van de brug.

Het advies luidt om enkel de eerste vier hengelsteigers te plaatsen. De verste hengelsteiger (op zo'n 60 m van Oesterputbrug) wordt niet weerhouden wegens de goed ontwikkelde rietkraag en door de ecologisch waarde van het aanliggend onverhard jaagpad.

De aanleg van de hengelsteigers dient best te gebeuren buiten het broedseizoen. Om zwerfvuil te verhinderen is het plaatsen van afvalbakken wenselijk. Tevens zijn maatregelen wenselijk om wildparkeren op de W&Z restgrond te ontmoedigen.

3. Aanbevelingen voor het visstandbeheer

De visstand in het Leopoldkanaal is soortenarm met vrij lage densiteiten en is hoofdzakelijk samengesteld uit soorten die resistent zijn voor een minder goede waterkwaliteit (Van Thuyne *et al.*, 2004). De visstand in het westelijke pand is beduidend kleiner en minder divers dan in het oostelijk pand. De vangsten in het westelijke pand worden door Pos, Baars en in mindere mate door Blankvoorn gedomineerd. Qua biomassa domineren hier Paling en Blankvoorn. Opvallend voor het oostelijke pand is de zeer lage vangst van Pos en de iets duidelijker aanwezigheid van Kolblei en Brasem. Vergelijkbaar met het westelijk pand is de grote getalsterkte van Baars en Blankvoorn. Qua biomassa domineren Karper, Giebel en Blankvoorn (Van Thuyne *et al.*, 2004).

Vergeleken met de resultaten van het visserijonderzoek uit 1997 is een sterke terugval van de visstand in het westelijke pand te merken. De totale vangstopbrengst is een tiende van wat er in 1997 werd gevangen. Vooral het aandeel van Kolblei is sterk afgenomen (Samsoen & Van Thuyne, 2004).

Hengelaars hebben dikwijls (irreëel) hoge vangstverwachtingen. Om hieraan te voldoen worden dikwijls bepotingen overwogen. Ondoordachte bepotingen kunnen echter aanleiding geven tot vispopulaties die niet overeenstemmen met de referentietoestand. Bovendien kunnen bepotingen zorgen voor onstabiele vispopulaties door een verhoogde voedselconcurrentie, een grotere verspreiding van ziektes en een verhoogde mortaliteit. Ook een wijziging van de genetische samenstelling van inheemse populaties is mogelijk (De Vocht, 2001). Bepotingen met benthivore vissen (bodemomwoelende vissen) zal tevens zorgen voor troebeler water waardoor waterplantenvegetaties zich moeilijk kunnen ontwikkelen.

Belangrijke maatregelen die nodig zijn voor de uitbouw van een stabiele en evenwichtige vispopulatie in het Leopoldkanaal zijn (ook naar Denayer & Van Thuyne, 1998):

- het verbeteren van de waterkwaliteit;
- het behoud en de verdere ontwikkeling van een goed ontwikkelde oever- (bv. waterriet) en watervegetatie;
- het behoud en ontwikkelen van vispaaiplaatsen zoals ondiepe vegetatierijke plaatsen (bv. een oude arm ter hoogte van Strobrug);
- het zoveel mogelijk verhinderen van de sterke aanslibbing (dikke, zwarte en anaërobe laag; o.a. door de bladval van de populierenrijen);
- het optimaliseren van het waterpeilbeheer: te lage waterpeilen in het voorjaar tijdens de paaiperiode zijn nefast voor de natuurlijke recrutering en het in stand houden van de vispopulaties;
- het optimaliseren van de migratiemogelijkheden van en naar het Braakmancomplex, het Meetjeslands Krekengebied, het poldercomplex rond Damme en de zee (via de zeeluisen te Heist).

Referenties

DE VOCHT A. 2001. Binnenvisserij, Hoofdstuk 5 Verstorings- en herstelprocessen. In: KUIJKEN E., BOEYE D., DE BRUYN L., DE ROO K., DUMORTIER M., PEYMEN J., SCHNEIDERS A., VAN STRATEN D. & G. WEYEMBERGH. Natuurrapport 2001. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud, nr. 18, 366 pp.

DENAYER B. & VAN THUYNE G. 1998. Het Leopoldkanaal. Verborgene parel tussen twee provincies. In: Vissen in de Openbare Waters. De werking van de Provinciale Visserijcommissie van Oost-Vlaanderen in 1997-199: 22-28.

DEVOS K., ANSELIN A. & G. VERMEERSCH. 2004. Een nieuwe Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (versie 2004). In: VERMEERSCH G., ANSELIN A., DEVOS K., HERREMANS M., STEVENS J., GABRIËLS J. & B. VAN DER KRIEKEN. 2004. Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23: 60-75.

SAMSOEN L. & G. VAN THUYNE. 2004. Het visserijonderzoek in 2003. In: Vissen in Openbare Waters. De werking van de Provinciale Visserijcommissie van Oost-Vlaanderen in 2000-2003.

VAN THUYNE G., VRIELYNCK S., SAMSOEN L. & J. BREINE. 2004. Visbestandopnames op het Leopoldkanaal (2003). IBW.Wb.V.R.2004.129.